

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

§. III. De Idolothytis, quando ea comedere sit licitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

Quibus in casibus sit licitum. *bus illum carniū esum non esse licitum, quos prudenter proposuit Coninch loco citato.* Primus est, quando quis ab omnibus presentibus scitur esse catholicus: tunc enim parum refert, quod videant eius abstinentiam: secus esset, si aliqui soli id scirent, alij verò nescirent, à quibus merito timendum esset, ad quod sufficeret, si vnus id nesciret, si ille æquè posset nocere. Secundus casus est, quando solum rimetur periculum irrisiōis, quod leuissimum malum est, & à viro Catholico potius reputanda sibi esset in honorem, quàm in ignominiam. Tertius est, quando aliquo pretextu posses eam necessitate vitare, prætexendo debilitatem stomachi, vel appetitum piscium, vel ororum: quo casu prætextus ille non esset contra fidem, etiam si esset fictus, vt cum alijs notant Sanchez num. 24. & Hurtado vbi supra, posset tamen esse mendacium veniale, nisi aliqua iusta æquiuocatione vitaris. Quartus casus est, quando etiam sine superioris coactione, fœdales heretici sese mutuo inuitant, & hortantur ad esum carniū in contemptum Ecclesiæ, vel vt probent an sit ibi aliquis Catholicus, qui nō audeat eas comedere, quia circumstantia illa videtur determinare esum carniū ad significandam defectionem vel à fide, vel ab obedientia Ecclesiæ, vt probat Coninch vbi supra num. 33. in fine. in quo minis cautè loquitur Sanchez num. 25. dicens, eos non peccare, nisi vel aliorum sit magna offensio, aut nisi exploretur, & tenetur eorum religio auctoritate publica: nam vt vidimus, non excusatur etiam, quando tentatur auctoritate priuata. Dixi tamen, eum minis cautè loquutum addens sine causa si publica. Nam in te fortasse non dissentit, cum statim subiungat, vel inde religionis nostra despectus oritur. Qui certè despectus oritur etiam in casu posito, quando à fœdalibus experimento illo religio exploratur, & tentatur. Vnde meliùs Castro Palao dicto puncto 17. num. 10. addidit auctoritate publica, vel priuata prouocatum non posse licitè carnes comedere.

§. III.

De Idolothytis, quando ea comedere sit licitum.

107 **D**ifficultas peculiaris est de idolothytis, seu cibis, qui idolis immolantur, siue carnes sint, siue panis, siue fructus, siue alij cibi siue etiam potus, de quibus comedere grande piaculum apud priscos christianos æstimabatur, & peccatum contra religionem, & fidem, eo quod comestio illa videretur cōtinere cultum falsi Dei, cui cibis ille consecratus, & immolatus erat. Loca Patrum videri possunt apud Iustinianum in ep. 1. ad Corinth. c. 8. & cap. 10. Maxime autem vigere videntur verba Augustini op. 154. & lib. de bono coniug. c. 16. & lib. 32. contra Faustum cap. 13. qui in vniuersum videtur docere, fame potius pereundum esse homini christiano, quàm eos cibos comedat, si constet esse ex immolatis idolo. Cui doctrinæ consentire videtur S. Leo ep. 77. ad Nicetam c. 5. vbi interrogatus de captiuis, qui apud Gentiles de iis cibis comederant, responderet, vt pœnitentia satisfactione purgentur, & addit siue hoc terrar extorsit, siue fumes suaserit, non dubitet abolendum, id est remittendum per cordis pœnitentiam: cum huiusmodi cibis pro

metu, aut indigentia, non pro religionis veneratione sit sumptus. Vbi videtur supponere peccatum interuenisse, alioquin non esset necessaria pœnitentia ad remissionem impetrandam.

P. Vasquez in 1. 2. disp. 161. num. 32. putat illam Augustini sententiam rigidam esse in casu illo necessitatis, sicut & alij etiam censuerunt, ideoque ab illa discedendum, sicut etiam videtur discedere S. Thomas in 4. disp. 38. quest. 1. art. 4. quest. 1. ad 3. his verbis: non tamen aliquis debet se dimittere fame mori, antequam cum scandalo idolatriam committat: quia iniiceret sibi manus, & sic cum malo pœna adiungeretur malum culpa. Vbi non solum in eā necessitate licitum esse putat, sed etiam necessarium ex præcepto naturali comedere talem cibum. Ad verba verò S. Leonis respondet Vasquez n. 33. non loqui de extrema necessitate, sed de communi fame, & indigentia, qua laborare solent mendici. Quam expositionem approbant P. Salas tract. 14. de legib. disp. 11. n. 26. & P. Hurtado disp. 48. §. 83. qui tamen §. 82. sententiam Augustini amplectitur, quia non dixit esse obligationem in extrema necessitate abstinendi ab iis cibis immolatis, sed per modum consilij laudauit talem abstinentiam in eo etiam necessitatis articulo.

Ego loquendo de re ipsa licitum existimo esum eorum ciborum non solum, quando alij cibi non supperunt ad vitam conseruandam, quo casu præmissa protestatione. vt supra de esu carniū diximus, licitus est; sed etiam quoties non est species cooperationis ethnice, vel cultus falsi Dei aut scandalū adstantium, cum cibi ipsi de se indifferentes sint, nec extrinseca immortio eorū prauos effecerit. Quod non obscurè colligitur ex verbis Pauli 1. ad Cor. c. 8. & c. 10. vbi optimè explicuit, quando & cur comestio hæc sit illicita, his verbis: Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire, omnes quod vobis apponitur, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit hoc immolatum est idolis, nolite manducare propter illum, qui indicauit, & propter conscientiam dico non tuam, sed alterius. Ex quibus verbis colligitur clarè, ipsam comestionem immolati de se non esse malam; alioquin in dubio non posset fieri, sed deberet examinari, & expelli dubium: posse tamen vitari ex circumstantiis, hoc est, vel ratione scandalij, propter quod dixit idem Apostolus cap. 8. abstinendum esse ab iis cibis, quando infirmi scandalizantur. Videte, inquit, ne forte hæc licentia vestra offendiculum sit infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet scientiam in idolo recumbentem: nonne conscientia eius, cum sit infirma edificabitur ad manducandum idolothyta? & peribit infirmus in tua scientia, frater, propter quem Christus mortuus est? & in dicto cap. 10. ante verba supra relata dixerat; Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed non omnia edificant. Nemo quod suum est, querat, sed quod alterius. Rursus vitari potest comestio ex loco, tempore, & alijs, quæ ostendant, illam fieri in cultum idoli; ideo enim Apostolus indicat abstinendum quando infidelis, qui te inuitauit, dicit, cibum illum esse immolatum idolo; quia eo ipso videtur te inuitare ad comedendum in cultum idoli; & tu videris inuitanti consentire, quod in iis circumstantiis esset contra religionem. Vnde celebratur meritò die 28. Aprilis fortitudo Sanctæ Valeriæ martyris, & coniugis S. Vitalis, quæ cum Ethnicis eam ad conuen-

scendum ex idolothytis inuitantibus constanter dissentiret, crudeliter ab eisdem fustibus ibi cesa gloriosissime obiit: nam in iis circumstantiis conuiuij acceptatio non poterat præscindere à cultu saltem apparenti falsi Dei. Videatur *Coinch disp. 1 §. dub. 3. num. 5. 4.* qui bene, & breuiter id explicat.

110

Quod verò attinet ad Augustinum suprà adductum, qui videtur dicere, latius esse fame perire, quam edere cibos immolatos idolis, ego non credo, ipsum loquutum de cibis illis materialiter, sed formaliter, vt idolothytis, id est, vel in cultum idoli, vel certè in iis circumstantiis loci, tēporis, &c. in quibus apparere possit, quod fiat in cultum idoli; neque enim in illis locis ex professo de hoc agit, sed solum obiter, atque ideo videtur loqui de iis cibis, quatenus, & pro vt prohibiti erant: constat autem ex dictis, numquam fuisse à fidelibus creditam prohibitionem vniuersalem, sed in certis circumstantiis, prout à Paulo edocti fuerant. Quam explicationem approbat etiam Hurtado in *presenti disp. 48. §. 60. & 82.* licet postea *disp. 173. de charitate §. 283.* dicat, timere se, ne alicui subdura videatur ea interpretatio, mihi tamen videtur verissima; quia licet Augustinus id non explicauerit per verba formalia, id fecit, quia supponebat, vt certum id, quod apud fideles certum semper fuerat, prohibitionem illorum ciborum non esse vniuersalem, quare afferens in exemplum illos cibos, loquutus est de iis, vt prohibitis, nempe in eo casu, quo eorum esus erat prohibitus; sicut qui nunc diceret, restituendū esse hæretico cogenti te ad esum carniū, intelligi deberet non de quolibet, sed de esu carniū prohibito in certis diebus; sic ergo de esu idolothyti loquitur Augustinus non vniuersaliter, sed pro eo casu in quo ob circumstantias prohibitus erat. Quo etiam sensu loquitur S. Leo suprà adductus supponens captiuos illos peccasse comedendo cibos immolatos, quia nimirum in iis circumstantiis comederant, in quibus redundabat in cultum idolorum externum, licet id ob terrorem, vel etiam ob famem non tamen extremam, id fecerint, & idcirco peccatum minus graue fuerit.

111

Sententia D. Augustini. In ipso idolo percundum potius fame, quam edantur carnes immolatæ, vt intelligenda.

Restat tamen adhuc difficilis Augustini sententia: cur enim etiam in ipso idolo pereundum est potius fame, quam edantur carnes immolatæ, cum prohibitio non sit pro illo necessitatis articulo? Adhuc tamen sententia Augustini videtur posse defendi, intelligendo nimirum eam in casu, quo comestio talibus sit vestita circumstantiis, vt non possit à cultu idoli saltem secundum apparentiam separari; qui casus contingere potest, quando, vt dicebamus §. *precedenti* Tyrannus omnem alium cibum fidei prohiberet, vt eum cogeret ad idolothytū edendum, vel fame moriendum: quo casu laudabile, imo, & necessarium videtur eo cibo abstinere, neque enim tunc fidelis se occidit, sed occiditur à Tyranno alios cibos prohibente. Tunc enim cibus ille immolatus fidei oblarus non sufficeret solus secundum se ad vitandam mortem, si alij cibi postea non darentur, sed ad protrahendam breui spatio vitam; quare si deseruit ad vitandam mortem, non est propter suam efficaciam intrinsecam, sed quia comestio illa mouet Tyrannū ad concedendos postea alios cibos. Ad hoc autem non mouet, nisi quatenus continet obedientiam sui imperij, & per consequens cultum aliquem externum

idoli. Non est ergo obligatio naturalis comedendi illum cibum, cum ille non sit medium necessarium ad vitam, nisi quatenus mouet Tyrannum per obedientiam exhibitam, sub qua ratione eligi non potest licite illa comestio. Sed neque etiam est obligatio comedendi ad protrahendam breui illo tempore, cum non teneamur cauere ab iis, quæ breuem aliquam accelerationem mortis afferre possunt, vt suppono, & dixi latè *tom. 1. de iustitia, & iure disp. 10. sect. 1.* nec etiam procurare ea media, quæ breuem prorogationem vitæ afferre possunt. Præsertim quando medium est tale, & in iis circumstantiis, in quibus tantum mali speciem, & religionis nostræ contemptum afferre videtur, prout in iis circumstantiis afferret comestio illa, quam omnes interpretentur oriri ex desiderio non solum protrahendi vitam breui illo tempore, sed conferendi illam acceptis à Tyranno aliis cibis. Vnde legimus cum Iude in Romano martyrologio die 5. Iulij factum gloriosum Beatæ martyris Cynillæ, quæ ardentes carbonēs cum thure super manum positos diu tenuit, ne prunas excutiendo thus obtulisset videretur, quia de causa sæuissime lanata gloriōse occubuit: quia nimirum, licet projectio carbonum secundum se non esset cultus falsi Dei; in illis tamen circumstantiis, quibus ad eum finem manui impositi fuerant, poterant à gentilibus pro signo accipi, & non erat obligatio vitandi breue illud tormentum cum dispendio Iudibrij, quod religioni oriri poterat, præsertim corpore toto statim ad mortem vsque lanando; imò apud Eusebium *lib. 9. cap. 13.* refertur tanquam memoria æterna dignum facinus nobiliū duorum iuuenum, qui cum comprehensi simulacris immolare cogerentur, dixerunt, ducite nos ad aras. Et cum adducti fuissent, manus suas ardenti igni superponentes, si subtraxerimus (inquiunt) sacrificasse nos credite, & quoadusque caro omnis in igne deflueret, immobiliter perdurauerunt. Certè ij ad experimentum eiusmodi non tenebantur: postquam tamen illud pro signo fidei reterat, vel abiecit statuerunt, facile persuadere sibi potuerunt, non posse se ab illo signo recedere etiam cum manus iactura; sicut & alius linguam sibi dentibus absceidit, vt meretricem à se expelleret lasciuæ pronocantem, & amplectentem, quam ligatis manibus aliter fugare, vel fugere non poterat, quamquam & ij omnes peccarij Dei instinctu moti credi possunt ad id faciendum. Nobis satis est, Augustinum posse intelligi suppositis terminis habilibus, quando scilicet esus immolatorum in his circumstantiis separari non potest à contemptu veræ religionis, nec conducere potest ad mortem vitandam, nisi prout talem contemptum significat, & ideo mouet Tyrannum ad alimenta alia non neganda, vt dictum est.

§. IV.

De ritibus, & ceremonijs falsi cultus, quomodo illicitè usurpentur.

Restat agere de aliis actionibus, quales sunt ritus, & ceremoniæ alicuius falsæ sectæ, an, & quomodo illicitum sit eis vri; de quibus in primis certum est in genere loquendo, hunc vsum esse